

Naam:

Opleiding:

A08C7Aa – Religie, zingeving en levensbeschouwing*Examen van woensdag 10 juni***1. Wat is...? Geef telkens een omschrijving:**

... / 5

a. Radicale pluraliteit:

Alles kan vanuit talloos verschillende perspectieven beschouwd worden die allemaal waarde hebben, ook al zijn ze weinig compatibel of zelfs tegenstrijdig. Er is geen universeel eenheidsperspectief meer. Niemand kan nog zomaar beweren de waarheid in pacht te hebben.

b. Loonspanning:

Dit is het onderscheid tussen de hoogste en de laagste inkomens. Volgens Paul Verhaeghe hangt een hoge loonspanning samen met een verslechtering van psychosociale gezondheidsindicatoren zoals het aantal tienerzwangerschappen en de hoeveelheid geweld op straat.

c. Moraal:

Het geheel van gedragsregels van een groep of cultuur; het geheel van opvattingen, beslissingen en handelingen waarmee mensen uitdrukken wat zij goed of behoorlijk vinden; het geheel van normen en waarden die feitelijk bestaan in een samenleving.

d. Verantwoordelijkheid in de eerste persoon:

Als eindig en kwetsbaar wezen heb ik de opdracht mezelf in het bestaan te handhaven. Ik moet bekommerd zijn om mezelf. Het leven is een opdracht. Ik moet iets van mijn leven maken, moet de zorg voor mezelf opnemen en moet werk maken van een zinvol en gelukkig leven.

Naam:

e. Harmoniemodel:

De visie op de verhouding tussen geloof en wetenschap die stelt dat beide met elkaar verzoend en zelfs geïntegreerd kunnen worden tot één theorie waarin beide opgaan. Men interpreteert bijvoorbeeld de evolutie als het middel waarmee God de wereld aan het scheppen is.

2. Synthesevraag:

... / 10

In de cursus hebben we het gehad over “resonanties” tussen geloof en wetenschap. Beantwoord hierover volgende vragen:

- Wat wordt bedoeld met “resonanties” tussen geloof en wetenschap?
- Op welk model om de verhouding tussen geloof en wetenschap te denken vormt het zoeken naar resonanties tussen geloof en wetenschap een aanvulling? Waarom?
- Op welke resonantie tussen geloof en wetenschap zijn we tijdens de colleges uitgebreid blijven stilstaan?

(a) “Resonantie” is een term uit de muziekwereld en betekent zoveel als “meetrillen” of “samen klinken”. Hier wordt de term gebruikt om aan te geven dat er tussen geloof en wetenschap op een bepaald punt een zekere verwantschap gevoeld kan worden, maar ook niet meer dan dat.

(b) Het zoeken naar resonanties is een aanvulling op het differentie-model. Dit model wijst zowel conflict als integratie af en erkent dat geloof en wetenschap verschillende benaderingen van de werkelijkheid zijn. De scheiding tussen beide is echter niet absoluut. Het zijn partners in de zoektocht naar het begrijpen van mens en wereld. Ze gaan in dialoog op basis van hun constitutief verschil: (1) de gelovige neemt kennis van de resultaten van de wetenschap, (2) gaat “gaten” in de wetenschap niet onmiddellijk invullen met God en (3) wijst wetenschappers erop als zij ongeoorloofde levensbeschouwelijke claims maken. Er zijn bovendien (4) twee structurele gelijkenissen tussen geloof en wetenschap: een fundamentele houding van verwondering en een gedeelde bewogenheid tot zoeken. Het zoeken naar resonanties past binnen dit model omdat het erkent dat geloof en wetenschap verschillend zijn, maar het niettemin over dezelfde werkelijkheid hebben en elkaar dus kunnen “raken”.

(c) In de cursus hebben we het vooral gehad over de resonanties tussen de inzichten van Frans De Waal en de parabel van de Barmhartige

Naam:

Samaritaan. De Waal maakt duidelijk hoe altruïsme geworteld is in empathie, het vermogen de pijn/nood van een ander aan te voelen. De parabel maakt duidelijk hoe barmhartigheid mogelijk is dankzij onze lichamelijke (kwetsbaarheid, raakbaarheid). De Waal biedt een evolutionair kader voor de parabel, maar tegelijk roept de parabel ons op om onze kring van empathie - die van nature geneigd is beperkt te blijven tot onze naaste naasten, onze gelijken - uit te breiden en barmhartigheid te betonen aan elke noodlijdende die ons pad kruist.

3. Waar of onwaar? Geef telkens een beknopte motivatie:

... / 5

a. Hoe we denken over onszelf (m.a.w. ons zelfbeeld) is een constructie vanuit de omgeving:

waar onwaar

De verhouding die ik aanneem tegenover mezelf is bepaald door wat ik van anderen gehoord heb over mezelf tijdens de periode waarin mijn identiteit gevormd werd. Cf. reactie van moeder op actieve baby in haar buik: "het is nu al een lastige ADHD'er" vs. "er zit pit in, mooi zo"

b. Individualisering betekent dat we met zijn allen egoïstischer worden:

waar onwaar

Individualisering betekent dat we meer zelf kunnen en moeten kiezen. Identiteitsconstructie een opdracht. We worden gedwongen de managers van ons leven te worden. Maar dit betekent niet automatisch dat we egoïstischer worden en enkel aan onszelf denken.

c. Individualisering betekent in Paul Verhaeghes termen: meer mogelijkheid tot separatie:

waar onwaar

Individualisering houdt vrijmaking in. Er liggen voor elk individu vele mogelijkheden open. We kunnen zelf kiezen welke we willen benutten. Er zijn dus meer mogelijkheden om te kieszen voor andere invullingen van onze identiteit, gebaseerd op alternatieve verhalen (= separatie).

Naam:

d. Volgens de cursus is het absurd om van de naastenliefde een gebod te maken:

~~0~~-waar 0 onwaar

Nee, want naastenliefde is geen erotisch verlangen of vriendschap. Het betekent barmhartigheid tonen, ook als de noodlijdende ander niet tot onze kring van empathie hoort en ons eerder afstoot dan aantrekt. Dit doen we niet van nature en daarom is de naastenliefde een gebod.

e. Gelovige wetenschappers zijn volgens het kloofmodel eigenlijk schizofreen want je kan niet tegelijk een goede wetenschapper en een goede gelovige zijn:

~~0~~-waar 0 onwaar

Nee, dit wordt door het conflictmodel gesteld. Het kloofmodel stelt daarentegen dat geloof en wetenschap twee onderscheiden domeinen zijn die elk hun eigen taak hebben. Ze zijn zo verschillend dat ze niet overlappen en daardoor kan iemand in beide goed zijn.

4. Beantwoord volgende twee vragen:

... / 10

a. Dirk De Wachter pleit voor een beetje ongelukkig zijn. Waarom doet hij dat? Wat is er dan mis met gelukkig willen zijn? Welke paradox stelt De Wachter vast met betrekking tot de manier waarop mensen omgaan met geluk en ongeluk?

Volgens Dirk De Wachter is gelukkig zijn in onze maatschappij een obsessie geworden. We hebben van extreem gelukkig zijn het doel van het leven gemaakt. Het is niet meer normaal hoe gelukkig we willen zijn. Dat is een vergissing. Extreem geluk najagen is de koninklijke weg naar een depressie. Het doel van het leven is niet gelukkig zijn, maar een goed leven leiden, dan komt geluk daar wel bij. Omdat we zo gelukkig willen zijn, kunnen we niet meer om met ongeluk. Geluk is maakbaar en te koop. Het is onze verdienste, we hebben er voor gewerkt, het komt ons toe, we hebben er recht op. Ongeluk past niet in dat plaatje en daarom maken we er ziekte van. Dan zijn we plots ons brein en vragen we aan de psychiater om ons beter te maken met pillen zodat we ons opnieuw gelukkig kunnen voelen. De Wachter wijst er verder ook nog op dat geluk veel te maken heeft met geluk, met "platte chance".

Naam:

b. In de hedendaagse bewerking van de parabel van de Barmhartige Samaritaan die tijdens de les getoond werd, wordt ons aangeraden iedereen lief te hebben alsof ze dood zullen zijn tegen middernacht. Hoe kunnen we dit begrijpen?

We hebben deze raad geduid als een hedendaagse variant van de opvatting van de joodse rabbijnen dat ware barmhartigheid erin bestaat iemand lief te hebben alsof hij dood is. Een dode kan niets meer terugdoen. Alles wat we voor hem/haar doen is volstrekt gratis, asymmetrisch, niet-wederkerig. Wat we doen, doen we niet met het oog op er later iets voor terugkrijgen (er is geen "return upon investment" mogelijk, geen geven om te krijgen).

De raad in het filmfragment wijst ook op het feit dat er van ons onmiddellijke actie verwacht wordt. We kunnen het betonen van barmhartigheid niet uitstellen, want morgen zal die persoon er niet meer zijn en zullen we hem in zijn sterven alleen gelaten hebben, terwijl barmhartigheid er juist in bestaat de noodlijdende ander in zijn/haar sterven niet alleen te laten.

5. Toepassingsvraag:

... / 10

In de roman *Zie: liefde* van de Israëlische auteur David Grossman kunnen we het volgende fragment lezen:

'En eens,' Wasserman wendt zich af van het schouwspel en hervat zijn eigen verhaal, 'eens, een jaar of twee na ons huwelijk, was ik zo verzonken in een mijner buien van zelfmedelijden, dat Sara opstond en alleen naar het Chanoekafeest ten huize van de Zalmansons vertrok. Een dier feesten die ik verafschuwde, en nochtans immer bezocht, daar ik vreesde Zalmanson te beledigen door niet te gaan, hoewel hij mijne aanwezigheid daar nimmer bemerkte ... welnu, het geschiedde dat [Sara] Zalmanson toestond haar in de garderobe te duwen en haar eenmaal op hare lippen te zoenen. ... Zij keerde terug naar huis en vertelde mij alles. Zij trachtte niet mededogen op te wekken en beschuldigde hem niet. De bandiet! **Zij zei dat zij gezien had dat hij haar nodig had, en dat zij geen weerstand had geboden aan zijne smeekbede.**' (pp. 320-21)

Reageer op dit fragment in verwijzing naar elementen uit de cursus. Formuleer je antwoord als een brief gericht aan Sara of haar echtgenoot, Zalmanson Wasserman (**wat hier volgt, is uiteraard maar één mogelijke toepassing, de argumentatie kan verschillen**):

Heverlee, 10 juni 2015

Geachte heer Wasserman,

Ik begrijp dat u geschokt bent door hetgeen zich tijdens het Chanoekafeest ten huize van de Zalmansons afgespeeld heeft. Met dit schrijven wens ik

Naam:

niettemin de verdediging op mij te nemen van uw echtgenote. Sara is ingegaan op het appel van een noodlijdende ander. Zij heeft met andere woorden barmhartigheid betoond. Zij heeft haar verantwoordelijkheid in de tweede persoon opgenomen. Deze verantwoordelijkheid wordt ons aangedaan. We kunnen niet kiezen of en wanneer een noodlijdende ander op ons pad verschijnt. Sara had de noodlijdende ander dan wel kunnen negeren, maar dat zou dan een keuze tegen het goede en voor het ethische kwade geweest zijn. Nu heeft zij gehandeld zoals haar naamgenote in het verhaal over Abraham en Sarah in Egypte dat we in het boek Genesis kunnen lezen. Net zoals de echtgenote van Abraham aangedaan was door zijn nood en heeft toegestaan dat de Farao haar als vrouw nam (en wat dit betekent, dat laat het verhaal zedig in het midden, maar kunnen het ons wel voorstellen, nietwaar), zo heeft uw vrouw, geachte heer Wasserman, toegestaan dat Zalmanson haar kuste, omdat ze zijn nood zag. Betekent dit dan dat er geen grenzen zijn aan de barmhartigheid en dat we uit barmhartigheid ons alles maar moeten laten welgevalen? Nee, uiteraard niet. De rabbijnen hadden het, zoals bekend, zeer moeilijk met het feit dat Sarah inging op Abrahams appel en in hun midrasjim spraken ze dan ook over de eigen persoonswaarde en de verantwoordelijkheid in de derde persoon als grenzen aan de barmhartigheid. Maar, geachte heer Wasserman, heeft Sarah's lichamelijke integriteit dan zo zwaar geleden onder die ene kus? En heeft Sarah u, als haar derde, dan zo'n groot onrecht aangedaan? En is dit dan niet de tragiek van de goedheid? Dat wie barmhartigheid betoont aan één concrete lijdende ander onvermijdelijk zichzelf én andere anderen tekort doet?

Hoogachtend,

Frederiek Depoortere

TOTAAL: ... / 40

HERLEID TOTAAL VOOR AFRONDING: ... / 20

HERLEID TOTAAL NA AFRONDING: ... / 20